

PARTIJ VOOR DE DIEREN

LEEUWARDEN

NATUURLIJK

Inleiding

De gemeente Leeuwarden is voor iedereen. En iedereen heeft het recht om te wonen. Om door de natuur te wandelen en schone lucht in te ademen. Om jezelf te kunnen zijn. Niet alleen mensen, maar ook dieren. De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes te maken. En dat is ook nodig!

Wij willen klimaatverandering tegengaan. Wij willen rechten geven aan dieren. De natuur weer laten groeien en bloeien. En we willen dat iedereen een goed en rechtvaardig leven kan hebben. Dat willen wij doen in de stad Leeuwarden en alle dorpen en buurtschappen. De Partij voor de Dieren zet alles op alles om te zorgen voor een beter leven voor mens en dier.

Na vier jaar afwezigheid in de gemeenteraad van Leeuwarden willen wij onze stem weer laten horen in de gemeentelijke politiek.

Johannes Beers
Leeuwarden

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. We staan voor een klimaat- en natuurcrisis die we nú moeten stoppen.

En dat kan! In De gemeente Leeuwarden werken we samen met inwoners, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone wijken. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken.

Zo bouwen we samen aan een groene, eerlijke en sociale toekomst, voor álle inwoners van de gemeente Leeuwarden. Dit zijn onze tien speerpunten voor een leefbare aarde, te beginnen in de gemeente Leeuwarden.

- Herstel van natuur en water.
We zorgen voor meer groen, schoon water en veilige leefgebieden voor dieren.
- Aanpak van vervuiling.
We bestrijden PFAS, vervuilende uitstoot en hinderlijke houtstook.
- Klimaatneutraal in 2030.
We zetten alles op alles om zo snel mogelijk klimaatneutraal te worden.
- Eigen natuur- en energiebedrijf.
We richten een gemeentelijk bedrijf op dat zelf duurzame maatregelen uitvoert.
- Wijkplannen met inwoners.
In elke wijk maken we gezamenlijke plannen voor klimaat, energie en natuur.
- Steun voor lage inkomens.
Leeuwarden helpt huishoudens met weinig geld bij energiebesparing.
- Verduurzaming sociale huur.
Alle sociale huurwoningen worden geïsoleerd en verduurzaamd.
- Energiebesparing voorop.
We verminderen lichtvervuiling en treden op tegen energieslurpers.
- Energie van daken.
We wekken duurzame energie vooral op daken op en delen de opbrengst.
- De gemeente als voorbeeld: Leeuwarden werkt fossielvrij, koopt groen in en maakt gebouwen klimaatneutraal.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

In de gemeente Leeuwarden leven meer dieren dan mensen, maar bij nieuwe plannen worden ze vaak vergeten. Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.

Daarom wil de Partij voor de Dieren een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. De gemeente Leeuwarden moet alle dieren beter beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken. We stoppen met de vee-industrie en met het gebruik en doden van dieren voor vermaak, traditie of mode.

Zo geven we ook de dieren in de gemeente Leeuwarden eindelijk de stem die ze verdienen.

- Wethouder Dierenrechten & Dierenwelzijn.
We stellen een wethouder aan die zich volledig inzet voor dierenwelzijn. Op die manier wordt het van bijzaak, hoofdzaak.
- Steun voor dierenhulp.
Organisaties als Kat in Nood en De Wissel krijgen voldoende middelen.
- Strenge controle.
We pakken dierenmishandeling en verwaarlozing hard aan.
- Dierenredding standaard.
Politie en brandweer houden altijd rekening met dierenredding.
- Plan tegen hittestress.
We beschermen dieren bij extreme hitte.
- Minder veehouderij.
Boeren schakelen over naar plantaardige en natuurvriendelijke teelten.
- Geen mestverwerkers.
Mestverwerkingsinstallaties zijn niet welkom in de gemeente.
- Stop op jacht en hengelen.
We beëindigen het gebruik van dieren voor vermaak.
- Betaalbare dierenzorg.
We helpen mensen met lage inkomens met noodzakelijke dierenartskosten.
- Minder lichtvervuiling.
Als verlichting echt nodig is, kiest de gemeente Leeuwarden voor lichten die het minst storend zijn voor vleermuizen, vogels en insecten.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. De mens neemt heel veel ruimte in door de intensieve veehouderij, gebouwen, industrie, wegen en recreatie. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, planten en bomen in de gemeente Leeuwarden.

Zonder natuur kunnen we niet leven. Daarom wil de Partij voor de Dieren meer bomen, struiken, bloemen en planten. Gifvrij en goed voor de biodiversiteit. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomenkap en onnodig maaien moet stoppen, de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groene gemeente Leeuwarden is de basis voor een gezonde, gelukkige en toekomstbestendig Leeuwarden. Dit zijn onze tien speerpunten voor meer natuur en biodiversiteit.

- Natuur beschermen en versterken.
We geven natuur in en om Leeuwarden ruim baan.
- Niet bouwen in natuur.
We stoppen plannen die groen vernietigen.
- Natuurvriendelijke nieuwbouw.
Nieuwbouw krijgt extra groen en helpt de natuur vooruit.
- Gifvrij werken.
We stoppen met gif en helpen inwoners en boeren gifvrij te worden.
- Meer inheemse bomen.
We planten inheemse soorten en stellen strengere kapregels in.
- Betere biodiversiteit.
We beheren groen ecologisch en maaien minder vaak.
- Groener waterbeheer.
We verbeteren waterkwaliteit en verminderen verharding.
- Groen in elke wijk.
We creëren geveltuinen, groene daken en natuurlijke speelplekken.
- Natuurvriendelijke landbouw.
We helpen boeren omschakelen naar biologische en plantaardige teelten.
- Stop intensieve veehouderij.
We beschermen weidevogelgebieden en stoppen uitbreiding van intensieve veehouderij.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen.

De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

Een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) en milieuvervuiling worden gestopt. We zuinig omgaan met grondstoffen. En overstappen van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Dus voor vervuilende bedrijven en reclames is geen ruimte meer in Leeuwarden.

In de gemeente Leeuwarden gaan we voor welzijn boven winst, en een economie binnen de grenzen van onze planeet.

- Welvaart is meer dan geld verdienen.
De gemeente Leeuwarden kijkt niet alleen naar geld, maar ook gezondheid en welzijn van mensen. Welvaart is ook een schone omgeving.
- Strenger controleren op vervuiling van de omgeving. Wie vervuult wordt sneller beboet. Bedrijven kunnen als het moet gesloten worden.
- Geen grote distributiecentra of datacentra .
Er zijn al genoeg lelijke gebouwen en veel daarvan staan zelfs leeg. Datacentra gebruiken gewoon te veel energie.
- Mensen met een uitkering worden fatsoenlijk behandeld. Mensen met een uitkering behandelen we niet alsof ze mogelijk fraudeurs zijn. Leeuwarden biedt een luisterend oor en sociale contacten. We geven hulpverlening en rust om na te denken over de toekomst.
- Kinderen die in armoede opgroeien krijgen meer hulp. In Leeuwarden groeien te veel kinderen op in armoede en hebben een taalachterstand. Daar willen we meer aandacht voor! De gemeente zorgt dat ieder kind goede kleding, voldoende eten, schoolmaterialen en een sportabonnement heeft.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van jarenlange verkeerde politieke keuzes. De Partij voor de Dieren wil het tekort aan woningen duurzaam oplossen. De gemeente Leeuwarden volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk en betaalbaar verdelen.

We maken ruimte voor extra woningen door de vee-industrie te laten krimpen. Die neemt nu de helft van ons land in beslag. Op die plekken kunnen we nieuwe woningen bouwen en natuur aanleggen. Woningen die betaalbaar zijn en voor iedereen: starters, senioren, alleenwonenden of mensen in alternatieve woonvormen. Minimaal 40% van de huurwoningen moet sociale huur worden. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief.

In Leeuwarden kiezen we voor een gemeente waar mensen én dieren prettig kunnen leven. We bouwen slim, groen en toekomstgericht. Iedereen verdient een fijne en betaalbare plek om te wonen, zonder dat onze natuur daarvoor hoeft te wijken. En niemand in onze gemeente mag buiten de boot vallen — niet nu, niet later. Samen maken we ruimte voor een leefbare, groene en sociale toekomst.

- Wonen zonder de natuur te beschadigen.
We bouwen woningen die passen bij de omgeving. Eerst gebruiken we bestaande gebouwen beter, en we blijven af van kwetsbare natuur.
- Groen voorop in elke wijk.
Elke buurt krijgt meer groen, ruimte voor dieren en rustige plekken waar natuur echt de ruimte krijgt.
- Duurzaam bouwen als nieuwe norm.
We bouwen circulair, biobased en natuurinclusief. Onze woningen wekken energie op, gaan lang mee en zijn goed voor mens, dier en klimaat.
- Een passende woning voor iedereen.
Of je een beperking hebt, prikkelarm wilt wonen of gewoon een betaalbaar huis zoekt: we zorgen voor woningen die écht aansluiten bij wat mensen nodig hebben.
- Niemand slaapt buiten.
Iedereen krijgt toegang tot veilige en gratis opvang. Met oog voor privacy, huisdieren, jongeren en andere kwetsbare groepen.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. In de gemeente Leeuwarden is dat helaas niet altijd zo. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Vaak wordt de schuld van problemen bij een ander gelegd. Mensen en groepen die het toch al lastig hebben.

Ze krijgen te maken met vooroordelen, uitsluiting en geweld; bijvoorbeeld vluchtelingen of transpersonen. Dat is onacceptabel!

Racisme en discriminatie - zichtbaar of onzichtbaar - mogen geen plek hebben in de gemeente Leeuwarden. De Partij voor de Dieren staat voor een inclusieve gemeente waarin alle inwoners kunnen meedoen, ongeacht gender, leeftijd, achtergrond, seksuele voorkeur, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie of financiële situatie. In de gemeente Leeuwarden gaat de kern zijn: **‘Beslis niet over ons, maar met ons.’**

- De gemeente Leeuwarden bestrijdt álle vormen van racisme en discriminatie. Antisemitisme, moslim-, homo- en transgenderhaat zijn onacceptabel. De gemeente doet geen zaken met organisaties en bedrijven die discrimineren en uitsluiten.
- We vieren dat iedereen zichzelf mag zijn. Dat iedereen zichzelf mag zijn is nog steeds niet overal vanzelfsprekend. Daarom doet de gemeente Leeuwarden op dagen als ‘Coming Out Day’ mee met het hijsen van de regenboogvlag.
- De gemeente Leeuwarden biedt kleinschalige opvang aan vluchtelingen. We spreiden deze opvang over de hele gemeente. De gemeente helpt vluchtelingen bij het vinden van huisvesting, opleiding of werk.
- De gemeente Leeuwarden is toegankelijk voor iedereen. Mensen met een beperking kunnen overal terecht in de gemeente Leeuwarden. Het VN-verdrag Handicap wordt nageleefd. Bij nieuwe plannen worden mensen met een beperking standaard betrokken.
- Een netwerk om te melden als het niet goed gaat met mensen. Eenzaamheid, verwaarlozing of mishandeling wordt vaak niet opgemerkt. Mensen die het soms wel herkennen, zoals postbodes of medewerkers in een supermarkt, weten vaak niet wat ze er mee moeten doen. Daarom krijgt elke buurt of dorp een netwerk waar die zorgen gemeld kunnen worden.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder als we ons anders gaan verplaatsen. Daarom willen wij rechtvaardige straten: de auto is niet langer de baas, er komt meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen veilig spelen. Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene, veilige omgeving voor mensen en dieren en gezonde lucht.

De gemeente Leeuwarden kiest voor meer schoon openbaar vervoer, dat we gratis maken voor mensen die dat nodig hebben.

- De straat wordt weer van mensen, niet van auto's. We geven voetgangers en fietsers voorrang. Straten worden veilig, groen en aantrekkelijk — plekken om te spelen, wandelen en elkaar te ontmoeten.
- Sterk en schoon openbaar vervoer. We investeren in een goed, betrouwbaar en betaalbaar ov-netwerk. Met veilige haltes, goede P+R's en meer bussen, trams of deelfervoer in elke wijk.
- Minder auto's, meer ruimte en rust. We beperken autoverkeer en parkeren op straat. Zo ontstaat ruimte voor groen, bredere stoepen, speelplekken en veilige fietsroutes.
- Schone lucht voor iedereen. Vervuilende voertuigen worden ontmoedigd. We kiezen voor elektrische mobiliteit, milieuzones, laadpalen op groene stroom en distributie aan de rand van de stad.
- Deelfervoer en mobiliteit voor iedereen bereikbaar. We stimuleren deelauto's, deelfietsen en mobiliteitshubs in alle buurten. Zo heeft iedereen betaalbare en schone vervoersopties — ook zonder eigen auto.

8

GEZOND EN VEILIG IN LEEUWARDEN

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, te bewegen en gezond te eten.

De Partij voor de Dieren kiest voor preventie: voorkomen is beter dan genezen, zowel bij ziekten als bij criminaliteit. Gezonde, biologische plantaardige voeding moet betaalbaar en toegankelijk zijn. Meer groen verlaagt stress en zorgt voor schone lucht.

Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie. Gezondheid gaat ook over mentaal welzijn.

Een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn is belangrijk. De gemeente Leeuwarden pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. En ook dieren verdienen bescherming. In de gemeente Leeuwarden heeft dierenmishandeling geen plek.

- Iedereen heeft recht op schone lucht.
De gemeente zorgt voor schone lucht door op meer plekken autoverkeer tegen te gaan. Daarnaast leggen we de houtstook aan banden.
- Bomen en groen maken de lucht schoner.
Mensen en dieren worden gelukkiger en gezonder van een groene omgeving. De gemeente gaat daarom veel extra groen en bomen planten en beschermt bestaande bomen.
- Aandacht voor mensen die 'onder de radar blijven'.
Er zijn te veel mensen die zorg mijden, eenzaam zijn, radicaliseren of verward raken. We willen meer maatschappelijk werk die mensen actief opzoekt.
- De gemeente stimuleert deelname aan sport.
We zorgen voor een geschikt sportaanbod voor iedereen, zoals ouderen, mensen met een laag inkomen en mensen met een chronische ziekte of beperking.
- Leeuwarden doet geen zaken meer met 'zorgcowboys'. Niet langer is de goedkoopste de favoriet bij aanbestedingen, maar degene die de beste zorg voor een redelijke prijs levert.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving.

Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met natuur, klimaat en dieren. Maar niet ieder kind in de gemeente Leeuwarden krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen. Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke cultuursector met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs om zich te ontwikkelen en een divers aanbod voor bezoekers.

Goed onderwijs, een sterke cultuursector en ruimte voor taal en creativiteit vormen de basis van een vrije en verbonden samenleving. In Leeuwarden moeten álle inwoners – jong en oud – zich kunnen ontwikkelen. We kiezen daarom voor scholen waar ieder kind gelijke kansen krijgt, voor eerlijke steun aan makers en culturele instellingen én voor het koesteren van onze Friese taal en geschiedenis.

- Gelijke kansen voor ieder kind.
De gemeente zorgt voor toegankelijke scholen in elke buurt, eerlijke aanmelding en bijlessen en gezonde lunches voor iedereen.
- Gezonde en groene schoolgebouwen.
We zetten in op natuurinclusieve renovatie, energiepositieve nieuwbouw en groene schoolpleinen.
- Brede ontwikkeling voor jongeren.
De gemeente stimuleert meer sport, cultuur, natuuronderwijs, mediawijsheid en goede ondersteuning voor mentale gezondheid.
- Sterke Friese taal & cultuur.
Leeuwarden is een tweetalige gemeente, met goed onderwijs in het Fries en laagdrempelige cursussen.
- Cultuur voor iedereen toegankelijk.
We geven meer steun voor makers en buurtcultuur, eerlijke beloning en minimaal één gratis museumdag per week.

10

SAMEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. De gemeente Leeuwarden is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Inwoners van de gemeente Leeuwarden moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun stad, dorp of buurt. De gemeente neemt hun mening serieus en beslist open en transparant. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan.

Iedereen moet zijn stem kunnen laten horen.
De Partij voor de Dieren staat voor het demonstratierecht.
Vreedzame demonstraties worden in de gemeente Leeuwarden ruim ondersteund.

- Inwoners praten mee.
Plannen maken we mét inwoners samen.
- Lokale media maken we sterk.
Sterke en onafhankelijke lokale media zijn van groot belang voor de inwoners van de gemeente Leeuwarden. Hier wordt niet op bezuinigd.
- Dienstverlening wordt niet allemaal digitaal.
Inwoners die niet uit de voeten kunnen met digitale middelen kunnen terecht bij een balie in het gemeentehuis. 'Chatbots' zijn geen vervanging van menselijk contact bij balies. Post sturen en contant betalen op het gemeentehuis blijven mogelijk.
- We gebruiken niet overal maar kunstmatige intelligentie voor.
Kunstmatige intelligentie (AI) kost enorm veel energie en er zijn risico's voor de privacy. Daarom gebruikt de gemeente AI en toepassingen ervan alleen als echt iets oplevert en er geen risico's voor privacy of informatieveiligheid zijn.
- Demonstreren is een basisrecht.
Kleine demonstraties hoeven niet bij de gemeente gemeld te worden. Bij actuele gebeurtenissen mag die melding kort van tevoren gedaan worden.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

LEEUWARDEN

NATUURLIJK